

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. kovo 9 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Algirdo Taminsko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas) ir Egidijos Tamošiūnienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **sinteresuoto asmens antstolės Vidos Daugirdienės** kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. balandžio 1 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjos Rusijos Federacijos ribotos atsakomybės bendrovės „M-Shipping“ skundą dėl antstolio veiksmų, suinteresuoti asmenys uždaroji akcinė bendrovė „Litksa“, „Univers Acier Morocco“, atviroji akcinė bendrovė „Murmanskoje morskoje parochodstvo“, antstolė Vida Daugirdienė.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių antstolio veiksmus išieškant trečiųjų asmenų naudai iš hipoteka įkeisto turto, aiškinimo ir taikymo, taip pat dėl antstolio pareigos vertinti hipotekos kreditoriaus teikiamus papildomus įrodymus dėl hipoteka užtikrintų įsipareigojimų sumos.
2. Pareiškėja prašė panaikinti antstolės 2020 m. lapkričio 16 d. patvarkymą Nr. S-200000954.
3. Pareiškėja nurodė, kad yra hipotekos kreditorė; laivo hipoteka užtikrintų ir iki šiol nepadengtų skolininkės AAB „Murmanskoje morskoje parochodstvo“ reikalavimų pagal kredito sutartis bendra suma sudaro 55 027 599,39 Eur. Antstolė, pardavusi hipoteka įkeistą laivą, pareiškėjai išmokėjo 2 208 829,26 Eur ir skundžiamame patvarkyme klaidingai nurodė, kad ši suma neva visiškai padengia pareiškėjos, kaip laivo hipotekos kreditorės, reikalavimus vykdomojoje byloje, taip pat neteisėtai patvarkė tęsti vykdymą kitose vykdomosiose bylose ir skirstyti antstolės depozitinėje banko sąskaitoje likusius 290 614,59 Eur paskesnės eilės nei pareiškėja skolininkės kreditoriams.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Klaipėdos apylinkės teismas 2021 m. sausio 26 d. nutartimi skundo netenkino.
5. Teismas nustatė šias faktines aplinkybes:
 - 5.1. pareiškėja 2020 m. balandžio 17 d. pasirašytos reikalavimo teisių perdavimo sutarties pagrindu yra perėmusi visus Rusijos Federacijos viešosios akcinės bendrovės „Sberbank Rossi“ reikalavimus skolininkei, įskaitant teises pagal „Sberbank Rossi“ ir skolininkės sudarytas hipotekos sutartis;
 - 5.2. viena tokių sutarčių buvo įkeistas laivas „Ivan Lopatin“, kurio bendra įkeitimo vertė nurodyta 204 140 000 Rub (2017 m. birželio 28 d. hipotekos sutartis Nr. 0162-2-103517-?-03, 2018 m. balandžio 27 d. hipotekos sutartis Nr. 0162-1-103417-?-04 (2018 m. birželio 22 d. papildymas Nr. 1));
 - 5.3. 2019 m. rugpjūčio 5 d. motorlaivis „Ivan Lopatin“ buvo parduotas viešose elektroninėse varžytnėse už didžiausią pasiūlytą kainą – 5 051 000 Eur, 2019 m. rugsėjo 4 d. surašytas ir patvirtintas turto pardavimo iš varžytynių aktas;
 - 5.4. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. kovo 5 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e2-2785-661/2020](#) iš dalies tenkino pareiškėjos „Sberbank Rossi“ (pradinio kreditoriaus) prašymą ir taikė laikinas apsaugos priemones – reikalavimų įvykdymui užtikrinti uždraudė antstolei V. Daugirdienei paskirstyti bei išmokėti už laivą „Ivan Lopatin“ gautas lėšas kitiems kreditoriams, išskyrus „Sberbank Rossi“ ir kreditoriams, turintiems jūrinius suvaržymus pagal 1993 m. Tarptautinę konvenciją dėl jūrinių suvaržymų ir įkeitimų (toliau – Konvencija) iki Murmansko srities arbitražo teismo sprendimo įsiteisėjimo, neviršijant 204 140 000 Rub;
 - 5.5. „Sberbank Rossi“ prašyme taikyti laikinas apsaugos priemones buvo nurodęs, kad maksimalus hipoteka užtikrintų įsipareigojimų dydis – 204 140 000 Rub (~ 3 mln. Eur);
 - 5.6. 204 140 000 Rub maksimalus hipoteka užtikrintų įsipareigojimų dydis nurodytas ir vykdomojoje byloje Nr. 0004/20/01177, antstolei pateiktame 2018 m. liepos 4 d. Laivo hipotekos valstybinės registracijos pažymėjime Nr. 200290387;
 - 5.7. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. rugsėjo 10 d. nutartimi tenkino pareiškėjos prašymą ir leido antstolei V. Daugirdienei už laivą gautas lėšas paskirstyti bei išmokėti pareiškėjai;
 - 5.8. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. spalio 14 d. nutartimi netenkino antstolės V. Daugirdienės prašymo išaiškinti 2020 m. rugsėjo 10 d. nutartį, konstatavęs, kad jos rezoliucinė dalis yra suformuluota aiškiai, be dviprasmybių, iš jos galima suprasti, kaip buvo pakeistos laikinosios apsaugos priemonės ir kokių veiksmų atlikimas yra leidžiamas ir nepažeis pritaikytų laikinųjų apsaugos priemonių;

- 5.9. antstolė V. Daugirdienė vykdo vykdomąją bylą, pradėtą pagal Vilniaus apygardos teismo 2020 m. rugsėjo 10 d. nutartį [Nr. e2-2785-661/2020](#), dėl 2 208 829,26 Eur (204 140 000 Rub) išieškojimo iš skolininkės AAB „Murmanskoje morskoye parochodstvo“ pareiškėjos naudai;
 - 5.10. antstolė taip pat vykdo vykdomąsias bylas dėl išieškojimo iš skolininkės AAB „Murmanskoje morskoye parochodstvo“ išieškotojų „Univers Acier Morocco“, UAB „Litiksa“ naudai;
 - 5.11. antstolė 2020 m. lapkričio 9 d. patvarkymu pagal pareiškėjos pateiktą mokestinę instrukciją pervedė 2 208 829,26 Eur sumą (204 140 000 Rub), priklausančią išmokėti pareiškėjai;
 - 5.12. 2020 m. lapkričio 16 d. antstolė priėmė patvarkymus dėl vykdymo išlaidų apskaičiavimo, išieškotų lėšų paskirstymo, vykdomosios bylos užbaigimo ir vykdomojo dokumento [Nr. e2-2785-661/2020](#) grąžinimo Vilniaus apygardos teismui, visiškai įvykdžius vykdomąjį dokumentą;
 - 5.13. 2020 m. lapkričio 16 d. antstolė taip pat priėmė skundžiamą patvarkymą dėl 2020 m. kovo 5 d. teismo nutarties dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo civilinėje byloje [Nr. e2-2785-661/2020](#) pabaigos, kuriame nurodyta, kad, laikinųjų apsaugos priemonių galiojimui 2020 m. lapkričio 9 d. pasibaigus, t. y. visiškai įvykdžius išieškotojos be eilės (pareiškėjos) ieškinį, tęstinas vykdymas kitose vykdomosiose bylose ir skirstytinos antstolės depozitinėje banko sąskaitoje likusios, realizavus skolininkei priklausiusį laivą, lėšos;
 - 5.14. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. gruodžio 8 d. nutartimi atmetė pareiškėjos prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių pakeitimo, konstatavęs, kad pareiškėjos hipoteka užtikrintas reikalavimas yra įvykdytas, todėl nebėra jokio pagrindo tenkinti jos prašymo dėl papildomo laikinųjų apsaugos priemonių taikymo.
6. Teismas laikė nepagrįstais pareiškėjos teiginius, kad laivo hipoteka užtikrintų ir iki šiol nepadengtų skolininkės reikalavimų pagal kredito sutartis bendra suma sudaro 55 027 599,39 Eur. Šiuo atveju akivaizdu, kad pirminis kreditorius „Sberbank Rossi“ aiškiai, pagrįstai ir motyvuotai nurodė, jog maksimalus hipoteka užtikrintų įsipareigojimų dydis yra 204 140 000 Rub ir pagal šios sumos reikalavimo ribas Vilniaus apygardos teismas 2020 m. kovo 5 d. nutartimi taikė laikinąsias apsaugos priemones. Teismas atkreipė dėmesį, kad pareiškėja, perindama visas „Sberbank Rossi“ teises į skolininkę, kylančias iš kredito sutarčių ir užtikrintas hipotekos sutartimi, turėjo suvokti, jog laikinosios apsaugos priemonės yra taikytos ta apimtimi, kokia yra nustatyta maksimali hipoteka laivui; pareiškėja viso teismo bei vykdymo proceso metu iki antstolės vykdomosios bylos užbaigimo neteikė kitų duomenų nei nurodyti 2018 m. liepos 4 d. laivo hipotekos valstybinės registracijos pažymėjime Nr. 200290387, todėl teismas pripažino nepagrįstais jos argumentus, jog šis pažymėjimas nebeaktualus ir negaliojantis, nėra laikytinas laivo hipotekos atsiradimo teisiniu pagrindu. Teismas pažymėjo, kad už registruoti perduoti duomenų, kurių pagrindu yra registruojama hipoteka, priimanamas teismo sprendimas, teisingumą yra atsakingi patys duomenų teikėjai, todėl minėtų duomenų keitimo, nugrinėjimo ar atnaujinimo klausimais teismas plačiau nepasisakė, nes tai nėra vykdymo bylos nagrinėjimo dalykas.
 7. Teismas konstatavo, kad pareiškėjos ieškinio (prašymo taikyti laikinąsias apsaugos priemones) reikalavimai šioje byloje yra visiškai įvykdyti, todėl Vilniaus apygardos teismo 2020 m. kovo 5 d. nutartimi taikytų laikinųjų apsaugos priemonių galiojimas pasibaigė.
 8. Teismas taip pat pažymėjo, kad vykdomojoje byloje Nr. 0004/20/01177 esančios Murmansko srities arbitražo teismo 2020 m. birželio 25 d. nutarties byloje Nr. A42-3254/2019 rezoliucinėje dalyje nurodyta, jog pareiškėjos paminėtas galimas 55 027 599,39 Eur hipotekos reikalavimas užtikrintas ir kito nekilnojamojo ir kilnojamojo turto hipotekomis, todėl toks reikalavimo dydis, teismo nuomone, laikytinas labiau teoriniu nei realiu, juo labiau kad pareiškėjos pateiktame laivo hipotekos lakšte (kurio rėmėsi ir Vilniaus apygardos teismas) aiškiai įtvirtintas hipoteka užtikrintos prievolės maksimalus dydis 204 140 000 Rub, šia apimtimi reikalavimas jau yra visiškai įvykdytas.
 9. Teismas padarė išvadą, kad antstolė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 150 straipsnio 3 dalies nuostatomis, teisėtai, teisingai ir pagrįstai priėmė patvarkymą, kuriuo buvo nustatytas Vilniaus apygardos teismo 2020 m. kovo 5 d. nutartimi taikytų laikinųjų apsaugos priemonių galiojimo pasibaigimas, o nesant kitų priesnės eilės išieškotojų, pagrįstai nuspręsta tęsti vykdymą likusiose vykdomosiose bylose, taigi skundžiamas patvarkymas priimtas teisėtai.
 10. Klaipėdos apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal pareiškėjos atskirąjį skundą, 2021 m. balandžio 1 d. nutartimi panaikino pirmosios instancijos teismo nutartį, antstolės V. Daugirdienės 2020 m. lapkričio 30 d. patvarkymą ir klausimą išsprendė iš esmės – pareiškėjos skundą tenkino ir panaikino antstolės V. Daugirdienės 2020 m. lapkričio 16 d. patvarkymą.
 11. Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad pareiškėjos į bylą pateikti dokumentai patvirtina, jog nė viename iš laivo hipotekos valstybinės registracijos įrodymų nėra nurodyta maksimali laivo hipoteka užtikrinamų įsipareigojimų suma. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, laikinųjų apsaugos priemonių taikymas, jų pakeitimas ir įvykdymas, taip pat „Sberbank Rossi“ kartu su prašymu taikyti laikinąsias apsaugos priemones pateiktas 2018 m. liepos 4 d. laivo hipotekos valstybinės registracijos pažymėjimas Nr. 200290387, kuriame, kaip nurodo pareiškėja, galimai klaidingai buvo nurodytas maksimalus laivo hipoteka užtikrintų įsipareigojimų 204 140 000 Rub (2 208 829,26 Eur) dydis ir šiuo metu šie duomenys yra ištaisyti, nesuteikia pagrindo teigti, kad buvo įvykdyti visi reikalavimai, užtikrinti tiek 2017 m. birželio 28 d. hipotekos sutartimi Nr. 0162-2-103517-?-03, tiek ir 2018 m. balandžio 27 d. bei paskesnės hipotekos sutartimi Nr. 0162-1-103417-?-04, ir kad šios hipotekos sutartys pasibaigė. Byloje nepaneigtos pareiškėjos nurodytos aplinkybės, jog šių sutarčių pagrindu Tarptautiniame Rusijos laivų registre buvo ir iki šiol yra įregistruotos laivo hipotekos. Antstolė šias aplinkybes paneigiančių duomenų nepateikė, nepaaiškino ir nepateikė duomenų, kodėl nesivadovavo 2017 m. birželio 28 d. hipotekos sutarties Nr. 0162-2-103517-?-03 pagrindu Tarptautiniame Rusijos laivų registre 2017 m. birželio 30 d. įregistruota laivo hipoteka, kuria nėra nustatytas maksimalus hipoteka užtikrintų įsipareigojimų dydis.
 12. Remiantis Konvencijos nuostatomis, hipotekos kreditorius turi teisę patenkinti hipoteka užtikrintą reikalavimą iš pardavus hipotekos objektą gautų pajamų pirmiau už kitus skolininko kreditorius, išskyrus kreditorius, kurie turi jūrinius suvaržymus pagal Konvenciją. Taigi, pareiškėja turi teisę patenkinti tiek hipotekos sutartimi, tiek paskesnės hipotekos sutartimi užtikrintus reikalavimus iš hipotekos objekto vertės pirmiau už kitus skolininko kreditorius (išskyrus kreditorius, kurie turi jūrinius suvaržymus pagal Konvenciją). Bylos duomenimis, skundžiamu patvarkymu skirstant antstolės depozitinėje banko sąskaitoje likusias, realizavus skolininkei priklausiusį laivą, lėšas, kreditorių, kurie turi jūrinius suvaržymus pagal Konvenciją, nebuvo. Atsižvelgdamas į tai, apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad skundžiamas patvarkymas, o kartu ir antstolės patvarkymas, kuriuo atmestas pareiškėjos skundas dėl antstolio veiksmų, negali būti laikomi teisėtais ir pagrįstais.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

13. Suinteresuotas asmuo antstolė V. Daugirdienė kasaciniu skundu prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. balandžio 1 d. nutartį, paliekant galioti Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. sausio 26 d. nutartį. Kasacinis skundas yra grindžiamas šiais argumentais:
 - 13.1. Lietuvos apeliacinis teismas 2021 m. balandžio 8 d. paliko nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2020 m. gruodžio 8 d. nutartį, kuria atmestas pareiškėjos prašymas didinti taikytų laikinųjų apsaugos priemonių mastą. Teismai nesutiko su pareiškėjos motyvais, kuriais ji mėgino įrodyti galimai didesnės reikalavimo teisės egzistavimą, bei nesirėmė nė vienu jos pateiktu dokumentu, kurie iš esmės buvo analogiški dokumentams ir motyvams, pateiktiems šioje byloje. Teismui, pritaikiusiam laikinąsias apsaugos priemones, atsisakius padidinti jų mastą, pagrįstai galima teigti, kad laikinosios apsaugos priemonės pasibaigė nebelikus pagrindo jas taikyti ([CPK](#) 150 straipsnio 3 dalis).

Teismams konstatavus, kad nėra pagrindo užtikrinti didesnę nei 204 140 000 Rub pareiškėjos reikalavimą, antstolė pagrįstai pareiškėjai pervedė Vilniaus apygardos teismo 2020 m. kovo 5 d. nutartyje įvardytą sumą ir taip visiškai įvykdė šią nutartį. Tačiau nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad pareiškėja turėjo teisę gauti didesnę reikalavimo sumą nei nurodyta Vilniaus apygardos teismo 2020 m. kovo 5 d. nutartyje, kurią antstolė pažodžiui vykdė. Taigi susidarė situacija, kai Lietuvos apeliacinis teismas nusprendė, kad Vilniaus apygardos teismo 2020 m. kovo 5 d. nutartis teisėta ir antstolė privalėjo ją vykdyti, o Klaipėdos apygardos teismas skundžiamą nutartimi nusprendė, kad, įvykdydama ją ir užfiksuodama laikinųjų apsaugos priemonių pabaigą, antstolė pasielgė neteisėtai. Skundžiama nutartis prieštarauja [CPK](#) 150, 586, 587 straipsniuose įtvirtintam teisiniam reglamentavimui. Antstolė tinkamai įvykdė Vilniaus apygardos teismo 2020 m. kovo 5 d., rugsėjo 10 d. nutartis, išmokėdama pareiškėjai tiksliai tiek, kiek jose nurodyta, ir šios nutartys yra pabaigtos vykdyti.

- 13.2. Nė vienas iš pareiškėjos nurodytų Rusijos hipotekos registracijos pažymėjimų nėra vykdytinas dokumentas, kaip jį apibrėžia [CPK](#) 587 straipsnis, todėl antstolė neturėjo ir neturi teisinio pagrindo pareiškėjos naudai atlikti kokius nors veiksmus, remdamasi šiais dokumentais. Skundžiama nutartis netiesiogiai įpareigoja antstolę nukrypti nuo imperatyvių teisės normų ir vykdomojoje byloje remtis ne vykdomaisiais dokumentais, o kitos valstybės išduotais, nepatvirtintais, neapostilizuotais ir Lietuvos Respublikoje nepažintais dokumentais. Antstolių kompetencijai nėra priskiriama vertinti skolininkų ir kreditorių tarpusavio santykiams taikytinus dokumentus (skolos raštelius, sutartis, įkeitimo lakštus ir pan.). Kreditoriai šių dokumentų pagrindu privalo gauti vykdomuosius dokumentus ir tik su jais kreiptis į antstolius dėl skolos išieškojimo. Pareiškėja bando išvengti imperatyvaus teisinio reglamentavimo dėl vykdomųjų dokumentų pateikimo ir reikalauja išmokėti pinigus neturėdama [CPK](#) 587 straipsnio reikalavimus atitinkančio vykdomojo dokumento.
14. Atsiliepimu į kasacinį skundą pareiškėja prašo jį atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepinamas grindžiamas šiais argumentais:
- 14.1. Vadovaujantis nuoseklia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo bei Lietuvos apeliacinio teismo praktika nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių neturi prejudicinės galios, nes civilinis ginčas tokiais nutartimis nėra galutinai išsprendžiamas iš esmės. Taigi neegzistuoja jokios antstolės kasaciniame skunde minimos prejudicinių faktų kolizijos, kadangi prejudicinę galią turi vien tik skundžiama nutartis ([CPK](#) 182 straipsnio 2 punktą).
- 14.2. Skundžiamoje nutartyje teismas nepreziumavo ir apskritai nesprendė nei dėl hipoteka užtikrintų pareiškėjos reikalavimų dydžio, nei dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo apimties ir (ar) jų įvykdymo, bet vadovavosi visiškai kitais motyvais, nei nurodo antstolė kasaciniame skunde. Nutartyje neneigama, kad laikinosios apsaugos priemonės galimai yra įvykdytos, antstolei išmokėjus 2 208 829,26 Eur pareiškėjos naudai, ir apskritai civilinėje byloje nesprendė dėl laikinųjų apsaugos priemonių masto, jų įvykdymo bei jomis apsaugotos pareiškėjos reikalavimo teisės dydžio. Laikinųjų apsaugos priemonių taikymas, jų pakeitimas ar galimas įvykdymas nesuteikia pagrindo teigti, kad buvo įvykdyti visi pareiškėjos reikalavimai, užtikrinti pagal abi hipotekos sutartis, ir kad laivo hipotekos bei paskesnės hipotekos sutartys pasibaigė. Laivo hipotekos suvaržymais užtikrinti pareiškėjos reikalavimai skolininkei negalėjo būti ir šiuo metu nėra visiškai padengti ir paskirstyti.
- 14.3. Klaipėdos apygardos teismas nutartyje pagrįstai vadovavosi byloje pateiktais rašytiniais įrodymais, be kita ko, hipotekos sutartimi ir paskesnės hipotekos sutartimi, notariškai patvirtinta cesijos sutartimi, oficialiu Tarptautinio Rusijos laivų registro išrašu Nr. 201209076 bei oficialiais laivo hipotekos valstybinės registracijos pažymėjimais Nr. 201209059 ir Nr. 201209037. Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisiųjų santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose 13 straipsnyje yra įtvirtinta, kad dokumentai, kuriuos vienos susitariančiosios šalies teritorijoje surašė arba paliudijo pagal savo kompetenciją nustatyta tvarka, patvirtinant antspaudu, teismas ar oficialus asmuo (nuolatinis vertėjas, ekspertas ir pan.), kitos susitariančiosios šalies teritorijoje priimami be jokio kito patvirtinimo. Dokumentai, kurie vienos susitariančiosios šalies teritorijoje laikomi oficialiais, turi ir kitos susitariančiosios šalies teritorijoje oficialių dokumentų įrodomąją galią. Taigi antstolės kasacinio skundo teiginiai, kad Klaipėdos apygardos teismas rėmėsi neva Lietuvos Respublikoje nepažintais dokumentais bei nepatvirtintais duomenimis, yra visiškai nepagrįsti.
- 14.4. Nutartis neįpareigoja antstolės atlikti jokių veiksmų. Antstolė, priimdama skundžiamą patvarkymą, privalėjo ir šiuo metu privalo susilaikyti nuo bet kokių lėšų, likusių realizavus laivą, skirstymo paskesnės eilės kreditoriams veiksmų, kol nėra atsiskaityta su laivo hipotekos kreditorė pareiškėja. Klaipėdos apygardos teismas skundžiamą patvarkymą panaikino būtent todėl, kad juo antstolė šurkščiai pažeidė Konvencijoje ir [CPK](#) įtvirtintas imperatyvias vykdymo procesą reglamentuojančias teisės normas ir peržengė antstolio kompetencijos ribas. Kadangi tiek iki, tiek po laivo pardavimo iš varžytynių laivo hipotekos kreditorė nebuvo prisijungusi prie išieškojimo iš įkeisto laivo, antstolė privalėjo pagal [CPK](#) 626 straipsnio 2 dalies 4 punktą sustabdyti laivo realizavimo veiksmus ir lėšų išmokėjimą. Visi antstolės veiksmai, susiję su išieškojimu iš įkeisto laivo, kuriais buvo parduotas laivas bei iš jo pardavimo gautos lėšos skirstomos ne laivo hipotekos kreditoriui, bet paskesnės eilės kreditoriams, yra neteisėti bei šurkščiai pažeidžia Konvencijos, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) ir [CPK](#) nuostatas. Antstolė, prieš inicijuodama laivo pardavimą, privalėjo informuoti „Sberbank Rossi“ kaip hipotekos kreditorių, kad ketinama laivą parduoti iš viešųjų varžytynių, tačiau to nepadarė, savo neteisėtais veiksmais prarado hipoteka įkeistą laivą. Už laivo pardavimą gautas lėšas antstolė neteisėtai veiksmams, be kita ko, ir skundžiamu patvarkymu, skirstė paskesnės eilės kreditoriams, nors, vadovaujantis Konvencijos, [CK](#) ir [CPK](#) nuostatomis, antstolės depozitinėje sąskaitoje gautos lėšos viešose varžytynėse pardavus laivą visų pirma turi būti skirtos hipotekos kreditorės reikalavimams vykdyti.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribų

15. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia [CPK 353 straipsnis](#). Pagal šio straipsnio pirmąją dalį kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskūstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-2-684/2021](#), 19 punktas).
16. Nagrinėjamoje byloje nėra ginčijamas antstolės V. Daugirdienės atlikto Vilniaus apygardos teismo 2020 d. kovo 5 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e2-2785-661/2020](#) nurodyto dydžio pinigų sumos pervedimo hipotekos kreditoriaus teisių perėmėjai pareiškėjai Rusijos Federacijos ribotos atsakomybės bendrovei „M-Shipping“ teisėtumas, todėl teisėjų kolegija, kaip nepatenkančias į šios kasaciniame teisme nagrinėjamos bylos ribas, neturi teisinio pagrindo šia apimtimi vertinti Vilniaus apygardos teismo 2020 d. kovo 5 d. ir 2020 m. rugsėjo

10 d. nutarčių civilinėje byloje [Nr. e2-2785-661/2020](#), teisėtumo ir pagrįstumo.

17. Nagrinėjamu atveju kasaciniame skunde keliama klausimai susiję su antstolio pareigos vertinti hipotekos kreditoriaus teisių perėmėjo jai pateiktus papildomus įrodymus, kuriais pagrindžiami didesnės apimtys, nei nurodyti teismo nutartyje dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo (vykdomajame dokumente), laivo hipoteka užtikrinti įsipareigojimai, įgyvendinimu.

Dėl teisės normų, reglamentuojančių antstolių veiksmus išieškant trečiųjų asmenų naudai iš hipoteka įkeisto turto, aiškinimo ir taikymo

18. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad vykdymo procesas yra imperatyviai reglamentuojamas viešosios teisės (proceso teisės) normų, todėl visi šio proceso dalyviai – skolininkas, išieškotojas ir antstolis – privalo griežtai laikytis [CPK](#) bei jo pagrindu priimtų kitų teisės aktų nustatytos teismo sprendimų vykdymo proceso tvarkos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. rugsėjo 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-341/2007](#)).
19. [CPK](#) 747 straipsnyje, reglamentuojančiame išieškojimo trečiųjų asmenų naudai iš įkeitimo ar hipoteka įkeisto skolininko turto tvarkos ypatumus, nustatyta, kad, išieškodamas iš hipoteka ar įkeitimu įkeisto skolininko turto, antstolis raštu kreipiasi į hipotekos ar įkeitimo kreditorių, siūlydamas duoti sutikimą, kad būtų išieškoma iš hipoteka ar įkeitimu įkeisto skolininko turto (1 dalis). Jeigu hipotekos ar įkeitimo kreditorius nesutinka, kad būtų išieškoma iš hipoteka ar įkeitimu įkeisto turto, arba per keturiolika dienų nepateikia antstoliui savo rašytinio sutikimo dėl išieškojimo, išieškoti iš hipoteka ar įkeitimu įkeisto turto negalima (2 dalis). Jeigu hipotekos ar įkeitimo kreditorius sutinka, kad būtų išieškoma iš hipoteka ar įkeitimu įkeisto skolininko turto, išieškojimas iš tokio turto vykdomas šio kodekso VI dalyje nustatyta tvarka (3 dalis).
20. Vadinas, pagal [CPK](#) 747 straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą išieškojimas trečiųjų asmenų naudai iš įkeitimo ar hipoteka įkeisto skolininko turto galimas tik su hipotekos ar įkeitimo kreditoriaus sutikimu.
21. Teisėjų kolegija pažymi, kad [CPK](#) 747 straipsnyje nustatytas teisinis reguliavimas taikytinas tais atvejais, kai žinoma, kad turtas, iš kurio siekiama išieškoti trečiųjų asmenų naudai, yra įkeistas kilnojamojo turto įkeitimu ar hipoteka.
22. [CPK 626 straipsnio](#) reglamentuojančio privalomąjį vykdomosios bylos ir vykdymo veiksmų sustabdymą, 2 dalies 4 punkte nustatyta, kad antstolis privalo sustabdyti turto realizavimo veiksmus ir lėšų išmokėjimą, kai įkaito turėtojas ar hipotekos kreditorius neprisijungia prie išieškojimo, jeigu išieškoma atitinkamai iš įkeisto turto ar hipoteka įkeisto turto.
23. Teisėjų kolegijos vertinimu, [CPK 626 straipsnio](#) 2 dalies 4 punkte nustatytas teisinis reguliavimas taikytinas, *inter alia* (be kita ko), tais atvejais, kai tik turto realizavimo ar lėšų už realizuotą turtą išmokėjimo procese paaiškėja, kad turtas, kurį ketinama realizuoti ar kurį realizavus gautos lėšos ketinama išmokėti išieškotojams, kilnojamojo turto įkeitimu ar hipoteka įkeistas kitų nei išieškotojai asmenų naudai, o asmenys, kurių naudai toks turtas įkeistas, neprisijungia prie išieškojimo.
24. Teismai nagrinėjamoje byloje nustatė, kad „Sberbank Rossi“ kurio naudai hipoteka įkeistas motorlaivis „Ivan Lopatin“ buvo parduotas vykdymo procese ir dėl už jį gautų lėšų paskirstymo tretiesiems asmenims kilo ginčas nagrinėjamoje byloje, prašė taikyti laikinąsias apsaugos priemones, šias Vilniaus apygardos teismas taikė 2020 m. kovo 5 d. nutartimi uždraudamas antstolei V. Daugirdienei paskirstyti bei išmokėti už laivą „Ivan Lopatin“, IMO Nr. 9530319, gautas lėšas kitiems kreditoriams, išskyrus „Sberbank Rossi“ ir kreditoriams, turintiems jūrinius suvaržymus pagal 1993 m. tarptautinę konvenciją dėl jūrinių suvaržymų ir įkeitimų iki Murmansko srities arbitražo teismo sprendimo įsiteisėjimo neviršijant 204 140 000 Rub ribų.
25. Vadinas, „Sberbank Rossi“ prisijungė prie išieškojimo. Kaip ne kartą minėta šioje nutartyje, pareiškėja yra hipotekos kreditoriaus Rusijos Federacijos banko „Sberbank Rossi“ teisių perėmėja.
26. Įvertinusi visa tai, kas nurodyta, teisėjų kolegija nusprendžia, kad apeliacinės instancijos teismas nagrinėjamoje byloje nepagrįstai taikė [CPK](#) 747 straipsnyje ir 626 straipsnio 2 dalies 4 punkte nustatytą teisinį reguliavimą.

Dėl antstolės pareigos vertinti hipotekos kreditoriaus teisių perėmėjo jai pateiktus papildomus įrodymus, kuriais grindžiami didesnės apimtys, nei nurodyti teismo nutartyje dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, laivo hipoteka užtikrinti įsipareigojimai

27. Kaip minėta šios nutarties 18 punkte, visi vykdymo proceso dalyviai, *inter alia*, antstolis, privalo griežtai laikytis [CPK](#) bei jo pagrindu priimtų kitų teisės aktų nustatytos teismo sprendimų vykdymo proceso tvarkos, kadangi šis procesas yra imperatyviai reglamentuojamas viešosios teisės (proceso teisės) normų.
28. Pagal [CPK](#) 586 straipsnyje įtvirtintą teisinį reguliavimą vykdymo veiksmų atlikimo pagrindas yra pateiktas vykdyti vykdomasis dokumentas, o be vykdomojo dokumento atlikti vykdymo veiksmus draudžiama. Vykdomieji dokumentai išvardinti [CPK](#) 587 straipsnyje.
29. Teisėjų kolegija pažymi, kad, vertinant [CPK](#) 587 straipsnyje įtvirtintą teisinį reguliavimą nagrinėjamai bylai aktualiu aspektu, hipotekos kreditoriaus teisių perėmėjo antstoliui pateikti papildomi įrodymai, kuriais grindžiami didesnės apimtys, nei nurodyti teismo nutartyje dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo (vykdomajame dokumente), laivo hipoteka užtikrinti įsipareigojimai (2017 m. birželio 28 d. hipotekos sutarties Nr. 0162-2-103517-?-03 pagrindu Tarptautiniame Rusijos laivų registre 2017 m. birželio 30 d. įregistruota laivo hipoteka, kuria nėra nustatytas maksimalus hipoteka užtikrintų įsipareigojimų dydis) negali būti laikomi vykdomuoju dokumentu. Pagal [CPK 586 straipsnio](#) 1 dalį vykdymo veiksmų atlikimo pagrindas yra šiame skyriuje nustatyta tvarka pateiktas vykdyti vykdomasis dokumentas. Nagrinėjamoje byloje toks pagrindas yra minėta Vilniaus apygardos teismo nutartis dėl laikinųjų apsaugos priemonių. Vykdomasis dokumentas yra oficialus teismo ar kitos institucijos arba pareigūno išduotas dokumentas, kuriuo remiantis atliekami vykdymo veiksmai. Tam, kad dokumentas būtų pripažintas vykdomuoju dokumentu, būtinos dvi sąlygos: 1) dokumentą turi būti išdavę institucijos ar pareigūnai, turintys teisę priimti sprendimus, kurie gali būti pateikti vykdyti priverstinai [CPK](#) VI dalyje nustatyta tvarka ([CPK 584 straipsnis](#)); 2) dokumentas turi būti nurodytas vykdomųjų dokumentų sąrašė ([CPK 587 straipsnis](#)). Vadinas, antstolė pagrįstai kaip vykdymo veiksmų atlikimo pagrindą (vykdomuoju dokumentu) nesivadovavo pagal 2017 m. birželio 28 d. hipotekos sutartį Nr. 0162-2-103517-?-03 Tarptautiniame Rusijos laivų registre 2017 m. birželio 30 d. įregistruota laivo hipoteka, kuria nėra nustatytas maksimalus hipoteka užtikrintų įsipareigojimų dydis. Vykdomasis dokumentas apibrėžia priverstinio vykdymo ribas. Antstolis turi vykdyti tai, kas nurodyta vykdomajame dokumente, ir gali atlikti tuos vykdymo veiksmus, kurie yra būtini tokio vykdomojo dokumento įvykdymui. Antstolis negali peržengti vykdomajame dokumente nustatytų vykdymo ribų ir išieškoti atitinkamas sumas, kai vykdomajame dokumente tokių nurodymų nėra. Kaip minėta, šiuo atveju vykdomasis dokumentas buvo teismo nutartis dėl laikinųjų apsaugos priemonių, todėl antstolis turėjo atlikti vykdymo veiksmus tik nutartyje nurodyta apimtimi ir jo kompetencijai nepriskirta atlikti jokių papildomus tyrimo ar hipotekos apimtys vertinimo veiksmus.

30. Teisėjų kolegija pažymi ir tai, kad kasaciniu skundu nagrinėjamoje byloje skundžiamoje nutartyje apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai konstatavo, kad tai, kokių pagrindų ir kokia apimtimi Vilniaus apygardos teismas 2020 m. kovo 5 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e2-2785-661/2020](#) taikė laikinas apsaugos priemones, nėra šios bylos nagrinėjimo dalykas, todėl nusprendė plačiau dėl to nepasisakyti.
31. Teisėjų kolegijos vertinimu, atsižvelgiant į tai, kad antstolė 2020 m. lapkričio 9 d. patvarkymu pagal pareiškėjos pateiktą mokestinę instrukciją pervedė jai 2 208 829,26 Eur (204 140 000 Rub), būtent Vilniaus apygardos teismo 2020 m. kovo 5 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e2-2785-661/2020](#) taikyta laikinųjų apsaugos priemonių apimtis reikšminga sprendžiant dėl laikinųjų apsaugos priemonių galiojimo (ne)pasibaigimo, kadangi nuo to priklauso, ar teisėtas antstolės V. Daugirdienės 2020 m. lapkričio 16 d. patvarkymas dėl 2020 m. kovo 5 d. teismo nutarties dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo civilinėje byloje [Nr. e2-2785-661/2020](#) pabaigos, kuriame nurodyta, kad, laikinųjų apsaugos priemonių galiojimui 2020 m. lapkričio 9 d. pasibaigus – išieškojus nurodytą sumą, tęstinas vykdymas kitose vykdomosiose bylose ir skirstytinos antstolės depozitinėje banko sąskaitoje likusios, realizavus skolininkei priklausiusį laivą, lėšos.
32. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad tai, jog apeliacinės instancijos teismas kasaciniu skundu skundžiamoje nutartyje nevertino Vilniaus apygardos teismo 2020 m. kovo 5 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e2-2785-661/2020](#) taikytų laikinųjų apsaugos priemonių apimtį, nors taikytų laikinųjų apsaugos priemonių apimtis turi esminę reikšmę teisingam ginčo išsprendimui nagrinėjamoje byloje, nėra pagrindas panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, kadangi pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad po to, kai antstolė 2020 m. lapkričio 9 d. patvarkymu pagal pareiškėjos pateiktą mokestinę instrukciją pervedė jai 2 208 829,26 Eur (204 140 000 Rub), Vilniaus apygardos teismo 2020 m. kovo 5 d. nutartimi taikytų laikinųjų apsaugos priemonių galiojimas pasibaigė. Pareiškėja nei apeliacinės instancijos teismui pateiktu atskiruoju skundu, nei atsiliepimu į kasacinį skundą negiginėja, kad Vilniaus apygardos teismo 2020 m. kovo 5 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e2-2785-661/2020](#) taikytų laikinųjų apsaugos priemonių apimtis buvo 2 208 829,26 Eur (204 140 000 Rub) ir kad po to, kai antstolė 2020 m. lapkričio 9 d. patvarkymu pagal pareiškėjos pateiktą mokestinę instrukciją pervedė jai 2 208 829,26 Eur (204 140 000 Rub), Vilniaus apygardos teismo 2020 m. kovo 5 d. nutartimi taikytų laikinųjų apsaugos priemonių galiojimas pasibaigė.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

33. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nagrinėjamoje byloje taikė [CPK](#) 747 straipsnyje ir 626 straipsnio 2 dalies 4 punkte nustatytą teisinį reguliavimą, nepagrįstai nusprendė, jog antstolė privalėjo vertinti hipotekos kreditoriaus teisių perėmėjo antstoliui pateiktus papildomus įrodymus, kuriais grindžiami didesnės apimtys, nei nurodyti teismo nutartyje dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, laivo hipoteka užtikrinti įsipareigojimai, todėl priėmė neteisėtą nutartį panaikinti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria pirmosios instancijos teismas pareiškėjos Rusijos Federacijos ribotos atsakomybės bendrovės „M-Shipping“ skundo netenkino. Todėl yra pagrindas panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį ir palikti galioti pirmosios instancijos teismo nutartį.
34. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 28 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 19,07 Eur tokių išlaidų. Kasaciniam teismui nusprendus tenkinti antstolės kasacinį skundą, panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį ir palikti galioti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria netenkintas pareiškėjos skundas dėl antstolės veiksmų, nurodytų išlaidų atlyginimas priteistinas valstybei iš pareiškėjos ([CPK](#) 79 straipsnis 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 2 dalis, 443 straipsnio 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. balandžio 1 d. nutartį panaikinti ir palikti galioti Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. sausio 26 d. nutartį.

Priteisti iš Rusijos Federacijos ribotos atsakomybės bendrovės „M-SHIPPING“ (pagrindinis valstybinis registracijos numeris 1197746724636; mokesčių mokėtojo identifikacinis numeris 9704007922) 19,07 Eur (devyniolika Eur 7 ct) bylinėjimosi išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų kasaciniame teisme įteikimu, atlyginimo į valstybės biudžetą (ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas 5662).

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Goda Ambrasaitė-Balynienė

Algirdas Taminskas

Egidija Tamošiūnienė